

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Васил Стефанов Петков, УНСС
научна специалност „Световно стопанство и МИО“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №988/06.04.2023 г. на зам.-ректора по НИД и МС на УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Атанас Валериев Павлов**
Тема на дисертационния труд: **„Икономически ефекти за България от участието ѝ в миграционната политика на Европейския съюз“**

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „МИО и бизнес“, факултет „Международна икономика и политика“ на УНСС по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ съгласно Заповед на Ректора на УНСС №777/28.08.2017 г. Обучението е осъществено в редовна форма от март 2017 г. до момента.

Атанас Павлов завършва Втора английска езикова гимназия гр. София през 2011 г. След това последователно получава бакалавърска и магистърска степен по „Международни икономически отношения“ в УНСС съответно през 2015 г. и 2016 г. Една година по-късно е зачислен като редовен докторант към катедра „МИО и бизнес“. Атанас Павлов е изпълнил изцяло индивидуалния си план, вкл. и чрез пет публикации. Не е заемал академични длъжности.

През лятото на 2014 г. е реализирал два стажа – в Министерството на външните работи и в Института за исторически изследвания към БАН.

Две години се занимава с маркетинг и реклама в сферата на туризма. От 2016 г. до момента работи в Сметната палата на Република България, дирекция „Международна дейност и проекти“ като последователно преминава през длъжностите от старши специалист до главен експерт. В своята професионална кариера Атанас Павлов отговаря за международното сътрудничество, което включва и работа с европейски институции.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд се състои от увод, четири глави, заключение и използваната литература (общ обем от 318 страници). Преди основното изложение се съдържат списъци с таблиците, фигурите и използваните съкращения.

Темата е изключително актуална не само с оглед на непрекъснатия натиск от мигранти (бежанци), но и по отношение на дългосрочните ефекти върху икономиката на ЕС. Фокусирани върху войната в Украйна вземащите решения в Брюксел някак не обръщат достатъчно внимание на проблемите, с които се сблъскват страните по външните граници на ЕС. Авторът обективно разглежда сложната проблематика като прави безпристрастна оценка и отправя препоръки и критики.

В увода са налице основните реквизити – обект, предмет, цел и задачи на изследването. Същите са дефинирани кратко и прецизно. Целта на разработката и изследователските задачи отговарят на съдържанието и насоките на дисертацията. Тезата и хипотезите са ясно формулирани и логично подредени.

Съзнателно възприетите ограничения обективно отразяват авторския подход към изследваната проблематика. Добро решение е краткото представяне на съдържанието на четирите основни глави на дисертацията.

В хода на изложението ясно личи отличното познаване на литературата по проблематиката, включително и правната. Списъкът на използваната литература е внушителен. Научният апарат е използван коректно.

Разработката започва с разглеждането на видовете и теориите за международна миграция. Определен авторски принос представлява анализа на миграционните теории, както и разкриването на техните недостатъци. На следващо място дисертантът се спира на съвременните проблеми пред миграционната теория и ограниченията пред някои от тях. Изложението е

логично и показва дълбокото разбиране на основните теоретични постановки, както и тяхното критично осмисляне.

Втората глава на изследването може да се дефинира като правно-икономическа. Разглежда се актуалното състояние на бежанските потоци, възрастовата структура, подадените молби за убежище, решенията, отказите, обжалването и т.н. Авторът задълбочено представя икономическите ефекти от миграцията в различни аспекти – от бремене за държавите-дестинации до икономическа възможност за преодоляване на проблемите със застаряване на населението и намиране на работници за нискоквалифицирани дейности. Дисертантът изследва и значението на паричните преводи на мигрантите, вкл. и за България, които се оказват „основните инвеститори“ през последните години. Логиката на изложението изисква и специфичното внимание върху влиянието на COVID-19 върху работниците и паричните преводи.

Трета глава е посветена на миграционната политика на ЕС – европейски програми, механизми за разпределение на средствата, както и резултатите от тях. В ретроспективен период е разгледано мястото на миграцията в рамките на предходния програмен период 2014-2020 г., както и предизвикателствата, свързани с новата Многогодишна финансова рамка. Акцентира се върху новия пакт за миграция и ефективността на мерките, свързани с бежанската криза (на примера на Гърция и Италия). Изложението е логично построено.

Последната глава е посветена на България. Разгледани са актуалното състояние на бежанската криза, различни показатели, свързани с помощи и финансиране. Тази глава е с най-голямо практическо значение, особено точката „Индикатори за измерване на тежестта на бежанците върху приемащата държава и капацитет на приемане – по примера на България“ (стр. 284). С голяма практико-приложна стойност са и повечето от емпиричните данни, представени в хода на изложението. Авторът е направил логични и стойностни анализи.

Заклучението обобщава основните изводи, до които достига докторантът.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Представеният труд има висока практическа стойност, тъй като е посветен на изключително актуална тема, която е разгледана във всички аспекти.

Основните научни и научно-приложни резултати могат да бъдат формулирани в следните насоки:

- в хода на изложението убедително се доказват целта, задачите и основните постановки;
- методиката на изследването умело комбинира приложението на различни анализи и подходи;
- добросъвестно е проучена и използвана голямо количество литература и емпирични данни;
- научният апарат е прецизен;
- направен е критичен анализ на съществуващите теоретични постановки;
- авторът правилно достига до извода, че не е наличен един единствен подход при разглеждане на миграцията, което прави резултатите от изследването по-ценни;
- правят впечатление авторските интерпретации и изводи относно икономическите ефекти от миграцията. Подходът е интересен и е определен принос към съществуващата теория и практика;
- коректно представени и анализирани са нормативните документи на ЕС, свързани с темата на дисертацията;
- критично е анализиран Пакта за миграция;
- авторите сравнителни анализи, които са представени нагледно в табличен вид са също принос в тази сфера;
- логично са представени и разтълкувани сложните механизми за вземане на решения, наблюдения и отправяне на препоръки в рамките на ЕС;
- изследвано е влиянието на различни фактори (геополитически, трудови, здравни) върху мигрантските парични трансфери;
- в дълбочина се проследява изразходването на средствата за справяне с бежанските проблеми;
- авторът успява да докаже, че разпределението на средствата в рамките на ЕС не отговаря на съвременните реалности;
- с емпирични факти дисертантът показва, че България не е сред предпочитаните маршрути на бежанците;
- интерпретирането на резултатите от изчисляването на различни индикатори е също безспорен принос;
- анализът, посветен на България, може да бъде предоставен на отговорните институции, което да ги подпомогне при вземането на решения.

В представеният дисертационен труд се откриват научни и научно-приложни приноси, които обогатяват съществуващата теория и практика.

В резултат на изложеното по-горе може да се заключи, че целта и задачите на изследването са постигнати, както и че е доказана основната теза при така формулираните хипотези.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В автореферата авторът съвестно е извел основните приноси на своето изследване, които могат да бъдат разделени на такива с научно-теоретичен, с методичен и с научно-приложен характер. Приемам приносите, тъй като те отразяват основните достижения на дисертационния труд и са изведени кратко и ясно. В допълнение авторът е използвал подходяща комбинация от изследователски методи, с които да покаже съществуващите връзки и взаимозависимостите. Дисертацията заслужава да бъде публикувана и основните заключения да бъдат направени обществено достояние.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените публикации (5 броя – три доклада и две публикации в научните трудове на УНСС) са изцяло във връзка с темата на дисертационния труд и надхвърлят изискуемия минимум. Те показват, че докторантът е работил и осмислял проблематиката систематично. В допълнение чрез тях основните достижения на автора са намерили публичност, а и са разпределени равномерно във времето. Авторът е изследвал задълбочено проблематиката и е направил ценни изводи за теорията и практиката. Публикациите са, както следва:

- Павлов А. „Новите приоритети в миграционната политика на Европейския съюз“; Научни трудове на УНСС (1) 2022, ИК – УНСС;
- Павлов А. „Бежанската криза в ЕС: Икономическо бреме или възможност?“, Научни трудове на УНСС (5) 2020, ИК – УНСС;
- Павлов А. „Как миграцията се отразява върху новата многогодишна финансова рамка в рамките на Европейския съюз“, Сборник с доклади от Петнадесета международна научна конференция на тема “Членството на България в Европейския Съюз: единадесет години по-късно“; Университет за национално и световно стопанство; Факултет “Международна икономика и политика”; Катедра “Международни икономически отношения и бизнес”; проведена на 20.10.2018 г.;

- Павлов А. „Икономически ефекти от пандемията от КОВИД-19 върху работниците мигранти в ЕС“, Сборник с доклади от деветнадесета международна научна конференция на тема “Членството на България в Европейския Съюз: тринадесет години по-късно; Университет за национално и световно стопанство; Факултет “Международна икономика и политика”; Катедра “Международни икономически отношения и бизнес”; проведена на 16.11.2020 г.;
- Павлов А. „Мерки на Европейския съюз по бежанската криза“, Сборник с доклади от Четирнадесета международна научна конференция на тема “Членството на България в Европейския Съюз: десет години по-късно“, проведена на 20.10.2017 г.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат отговаря на изискванията. В началото се съдържа обща характеристика на дисертационния труд с основните постановки от увода – актуалност, цел и задачи, теза и хипотези, ограничения. На следващо място е дадено съдържанието, както и синтезирано представяне на главите на разработката. Следват изведените от автора 8 приноса. Накрая е поместен списъкът на публикациите във връзка с темата на труда.

Докторантът съвместно е представил основните въпроси и постижения от дисертацията в автореферата. Налице са и най-важните резултати от приложението на статистическите и емпиричните методи, с които е обработено огромно количество информация. Представените приноси отговарят на тезата, хипотезите, целта, задачите и резултатите от разработката.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към представения за рецензиране дисертационен труд нямам критични бележки и препоръки.

Както е известно съществува леко напрежение в пограничните райони (а и не само), включително и свърхангажиране на човешки ресурси в България във връзка с незаконната миграция. Във връзка това в хода на защитата бих желал авторът да отговори на следния въпрос:

„Съществуват ли предпоставки за намаляване на миграционния натиск от Близкия изток специално за България и Гърция?“

8. Заключение

В заключение представеният за рецензиране дисертационен труд притежава необходимите качества и достойнства, което ми дава основание да изразя категорично своето положително становище за присъждане на образователната и научна степен „доктор по икономика“ по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ на докторанта Атанас Валериев Павлов. Ще гласувам „ЗА“.

15.05.2023 г.
гр. София

Подпис:
(доц. д-р Васил Петков)